

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Letnik IV., šte. 39.
Četrtna številka „NAPREJA“
izhaja kot tednik

LJUDSKI GLAS

Glasilo Kmetijske-delavske zveze.

Stane letno 36— Din, mesečno 3— Din.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravišтво: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

SODRUG ETBIN KRISTAN.

III.

Ves slovenski socializem je ozko spojen z imenom Kristan. Kar je bilo prej ali zraven, je bilo vse bolj nezavestno, je bilo socialistično le slučajno. Kdor kaj misli pri čitanju, ve, da delam s to trditvijo marsikomu krivico (n. pr. Dermoti), ve pa tudi, da imam v splošnem vendarle prav. Kdor bo pisal zgodovino slovenskega socializma do svetovne vojne, bo moral pisati o slovenskem delavstvu in njegovih bojih na vse strani — a pri tem se bo pri vsakem koraku zadel ob to ime. Kristanov imamo mnogo, v pošte pa prihajata samo dva.

Etbin in Anton.

Skoro vrstnika sta. Prvi se je pojavil kakih 5 let prej, razlika, ki v socialističnem gibanju ne pomeni skoro nič! V 5 letih se še nikdar pri nobenem ljudstvu ni ukoreninila nobena nova ideja, kaj pa še pri Slovanih, ki smo radi dolgega suženjstva, večnih bojov itd. zelo mladi v kulturi, zato tudi konservativni. Saj nam je Marks še reakcionarstvo očital. Torej lahko rečemo, da sta vrstnika. Mnogi so mislili tudi, da sta brata ali vsaj bratranca, pa nista niti v oddaljenem sorodstvu. Sploh ni med njima prav nobene podobnosti, razen te, da sta bila oba socialisti in da sta danes oba za tarčo vsem nasprotnikom in — »prijateljem«.

Če ni bilo med njima podobnosti in sorodnosti, je bilo pa tam več razlik. Bila sta ko noč in dan.

Neokusno se bo zdelo mnogim, da pišemo o »osebnostih«. Posebno tisti bodo kričali, ki sami ne delajo ničesar, samo druge obirajo. Ne razumemo, zakaj bi ne smeli pisati javno o tem, o čemer govorimo povsod vsi poklicani in nepoklicani. Še več! Zakaj bi morali molčati mi, dočim pišejo vsi drugi časopisi? Pa še kako pišejo! Ali ni bolj pametno, da se izve resnica? Sicer se pa politik tudi ne sme bati javne kritike. Kdor se je boji, ne spada v politiko. Končno pa smo tudi stranka javne kontrole, zato ne smemo sploh nikdar ustaviti se pred kakim vprašanjem samo zato, ker bi znalo biti temu ali onemu neprijetno. Na take očitke se torej kratkoročno malo ne bomo ozirali.

Idealist in materialist.

Kot socialista sta priznavala oba Marksovo materialistično svetovno nazorje. Kakor izgleda to kot njuna podobnost, vendar trdim, da tiči baš v tem temelju njihovih nasprotnih stališč.

Marksov materializem ni tako preprosta stvar, kakor so mislili tisti komunistični zapeljanci, ki so slišali 2 ali 3 Marksove stavke, pa mislil, da Marksa že do

dobrega poznajo. Marksovi spisi so pisani tako težko, da jih neizobražen človek niti čitati ne more, izobraženec pa jih tudi nima kar v mazincu potem, ko jih je prečital. Zato si vsak vzame iz njih le tisto, kar razume, razume pa tisto, kar mu je najbližje.

Etbin je umetnik, Tone pa trgovec, gospodarski delavec. Prvi je pristopen vsem vtisom, drugi je samo hladen računar. Prvi je v Marksovem materializmu videl predvsem osvobodjenje od vsega namišljenega, ali boljše izmišljenega, osvobodjenje od duševnih verig, drugi pa znanstveno potrdilo, da je prav, če se želimo za gospodarskim blagostanjem in če vidimo v materiji, torej v blagu, zagotovo svoje svobode. Zato sta se tudi kot socialisti bavila predvsem prvi z idejo svobode, drugi pa je hotel potem združništva pripomoči socialistom do gmotnega blagostanja. Oba sta verjela v evolucijo in jo podpirala, toda dočim je Etbin verjel, da je treba za bodočo socialistično družbo vsestranskih pogojev, predvsem tudi idejnih, je Tone verjel, da pride z gmotnim blagostanjem vse.

Ko sta delala nekaj časa, sta okusila tisto, kar mora okusiti vsak, kdor razširja nove ideje in stremjenja. Ljudstvo ni razumelo! Le posamezniki so se pridružili gibanju, pa še ti ne vsi iz globoke notranje nujnosti, iz prepričanja; večinoma celo iz nespornostnega! Če bi ne bilo že itak nasprotstva med njima, bi bilo moralo nastati iz nasprotstva pristašev! Čim bolj počasi je gibanje raslo, tem bolj so bila razočaranja grenka, tem bolj so se iskali krivci. Etbinovci so rekli, da je kriv Tonetov materializem. Tonetovci pa, da je kriv Etbinov idealizem. Žal, da so vzeli vse preveč površno, da so zamenjavali materializem z egoizmom, idealizem pa z altruizmom. Tone jim je bil koritar, Etbin pa angel. Ravnali se niso po nobenem, čeprav bi bili vsi radi koritarji in angeli obenem — od Tonetovega koritarstva so si vzeli lenobo, čeprav Tone ni bil nikdar len, od Etbinovega angelstva pa lahkomišelnost v gospodarstvu, veseljaštvo in pijanstvo, čeprav Etbin ni bil niti veseljak, še manj pa pijanec... Tako so v lenobi in pijanstvu čakali, da jih odreši ta ali oni, sami pa niso ganili niti z mazincem. Niti niso pomagali Tonetovemu gospodarskemu delu, razen kolikor jih je k temu naganjal Tonetov bič, niti niso razširjali med ljudstvo Etbinovih idej, razen kolikor jih je zopet silil isti — Tonetov bič, ki jih je gonil v razprodajo brošur. To prodajanje in kupovanje brošur še dolgo ne pomeni študija; za študij ni bilo ne veselja, ne ča-

sa. Etbin je pisal zastoj; njegove spise bo moralo naše delavstvo šele čitati! Sicer je pa pisal tudi Tone, in če z našimi narodnimi gospodarji nismo zadovoljni, ni kriv Tone, ampak slovenska duševna lenoba. Na pr. če se jezimo, da naši konsumi nimajo nič lastne produkcije — prečitajte Tonetovo brošurico o konsumnih društvih, ki jo je izdal pred več nego 10 leti! Prečitajte jo! Obsodili boste naše duševne lenuhe! Tem bolj, če povemo, da so posamezniki od prevrata sem dan na dan silili v ustanavljanje produktivnih podjetij v lastni režiji, da so pa dobili odgovor: Ni denarja. Denarja pa niso hoteli, bali so se hranilnih vlog iz strahu, da se ne bi zadolžili v manjvrednih kronah, potem pa morali vračati v mnogovrednih. Neovržen dokaz duševne lenobe, če narodni gospodar ne ve, da krone vložene v produkcijo za lastno potrebo ne morejo nikdar zgrubiti na svoji vrednosti, kvečjemu pridobiti! Pa pustimo to, vrnimo se k stvari!

Oba voditelja sta do sile občutila tisto razočaranje, ki je tem bolj bolelo, ker ni bilo mogoče najti (ali le pokazati?) pravega krivca. Bilo je dovoljeno metati blato na oba voditelja po gostilnah, ni bilo pa dovoljeno govoriti o tem na diskusijah, kaj še pisati o tem po časopisih. Šele revolucionarna povojna doba nam je omogočila, da smo si izboljšali pravico javnosti! Šele zdaj je mogoče pisati javno o koritarjih in angelih, šele zdaj pridemo (morebiti!) do resnega premišljevanja o tem in mogoče tudi do pameti, ki pravi, da so »koritarji« vsi ljudje, da pa »angeli« ni nobeden. Da gre tu le za različno razlago Marksovega materialističnega svetovnega nazora, ki ga pa nikakor ne bi smeli prej priznati, dokler ga — ne razumemo!

Povejmo najprej, kaj

ni materializem,

vsaj Marksov ne. Pred kratkim sva govorila z nekim socialistom, ki je zelo nadarjen in tudi izobražen. Žal malo premlad, komaj 30 let. Torej ne more imeti še tako v življenju preizkušene filozofije, da bi mogel biti odgovoren za vsako besedo, ki jo izpregovori o filozofičnih pojmi. Hvaležen sem mu pa zelo, da je govoril z menoj o njih tako odkritosrčno. Ne samo zato, da porabim njegove besede za zgled in razlago, temveč tudi zato, ker zdaj vidim, da se ne smemo čuditi delavstvu, če še zdaj cinca med levo in desno, med starim in mladim. Ko bo delavstvo spoznalo, ne bo več cincalo, kakor cinca zavoljo napačne filozofije ta izobraženec. Govorimo! Pišimo! Pri tem pa ne računajmo, da nas bo ljudstvo takoj razumelo, da bomo že jutri vse izpreobrili. Na začetku smo rekli, da 5 let ni nič!

(Torej gospodje Komunisti, nikar ne upajte, da bo »revolucija« jutri ob 4 na 6!)

Ta izobraženec je socialist, pa ne popolnoma naš. Na pol še drži z »Zarjo« in »Enakostjo«. Ne veruje, da se bo stranka vzdržala brez tuje gnotne pomoči. Pravi, da se še nikdar nobena ni, pa se tudi naša ne bo. Niti ugovor, da se že poldrugo leto drži, ga ne prepriča. Vsaka stranka mora imeti gospodarski temelji v denarju, to je popolnoma naravno, tudi pri socialistih mora biti tako, saj smo Marksovi učenci, ne? Torej ne smemo biti proti Marksove-mu materializmu.

Naj mi oprostite, če trdim, da je slabši od Toneta. Tone je imel okrog sebe same take »materialiste«, sam se je vselej in povsod za takega izdajal, njegovi nasprotniki so bili »idealisti« (tudi o Etbinu je Tone mislil, da ni marksist, zato, ker je bil »idealist«!) Nikdar ni nikjer slišal, da bi njegov materializem ne bil marksističen. Naš izobraženec pa je živel svojo najživahnejšo dobo od 20. do 30. leta v svetovni vojni in v viharju po nji, videl je nešteto sporov, ki so ga silili misliti na točnejšo razlago, preživel in prelebatiral je boje med levimi in desnimi marksisti, spoznal je posebno še in tudi kritiziral Tonetovo »materialistično« nazoranje, občutil je posledice tega denarnega materializma na svoji lastni koži — pa vendar ni šel vase, ni se potrudil poiskati napako, čeprav je imel okrog sebe socialiste, ki so bili tudi materialisti, pa vendar niso šli za denarjem. Ali je tudi on s koritarni vred mislil, da so ti njegovi so-druzi delali pošteno samo iz neumnosti? O, več nego 5 let bo treba razlagati, da materializem ne pomeni želje po denarju.

Željo po resnici in pravici pomeni! Pa ne po tisti resnici, ki ji veruješ, temveč po tisti, ki jo poznaš! Pa še, ko jo že poznaš, da je resnična, moraš gledati naprej, da te ne ogoljufa. Vsak, kdor ima žejodec, te bo goljufal, če se boš dal! Dalje je res, da nobena stranka ne more živeti brez denarja. Toda — saj živi lahko s svojim denarjem, ni ji treba iskati tujega in se zani prodajati! Če dela s tujim denarjem, mora delati po tui volji. Če hoče delati po svoji volji, po volji svojih članov, morajo dati denar ti člani sami. To je tudi materializem, pa drugačen nego Tonetov, pri tem pa popolnoma marksističen. Glavna razlika, ki najbolj boli, je pa ta, da je bilo prej s tujim denarjem treba poiskati samo člane volilce, tem se je bilo treba laskati, da so bili »naši« — zdaj pa je treba spoditi vse tiste, ki nočejo plačati.

(Konec danes teden.)

Notranja politika.

(Govor posl. sodr. Ethina Kristana v proračunski razpravi v Narodni skupščini.)
Ministrstvo policije.

(Dalje.)

Gospodje, bila je stara metoda, ki nima danes v znanosti več veljave, da se je vedno predpostavljalo: Človek je hudoben, in država je zato na svetu, da ga kroti. To ni resnično. Človek je večinoma tak, kakor ga napravijo razmere. In zato je potrebno raziskati tiste razmere, ki so navedle ne le kakšnega posameznika, ampak v teh slučajih tako veliko število ljudi, da zapuščajo mirno civilizirano življenje in dom, pa odhajajo v goro, v šumo, gotovo ne le zaradi športa, ne zato, ker bi bilo v gozdu praviloma boljše kakor doma, ampak iz razlogov, ki so morali biti dovolj močni, da so jih pognali tja. (Minister Svetozar Pribičević: Tudi vsakovrstne tuja agitacija sa vrši.)

Gospod minister pravi, da prihaja vsakovrstna agitacija od zunaj. Vse to vam rad priznam. Vem, da imamo sosed, celo zaveznike, katerim je veliko lažje na tem, da bi se razbila vsa ta država ali pa da bi se vsaj toliko desorganizirala, da bi se potem na drug način mogel dovršiti ta destruktivni posel. Vem to dobro; toda na žalost ni to vse, kar goni ljudi med hajduke, ker jih dobite tudi v krajih, kamor sega italijanska ali bolgarska agitacija; kjer pa dela ta propaganda, mora biti vendar nekaj močnega, kar pripelja tja, da more ta agitacija imeti uspeha. V mnogih slučajih je kriva materialna beda. V Črni gori vem, da je deloma tako. So pa tudi drugi razlogi. Zgodi se ti krivica, in Črnogorec je po svojih mislih in čutih še precej starinski človek — vsaj za en del Črnogorcev velja to. Tam, kakor je znano, obstaja tudi danes še krvna osveta. (Medklici: Tega ni.) Gospodje, v Črni gori je tako, vsaj ponekod. (Medklici: — Glas: On je vendar Črnogorec.) On je Črnogorec, ali drugi, ki so mi to pravili, so bili tudi Črnogorci. Neki polkovnik mi je pravil, kako se je pred njegovimi očmi zgodil tak slučaj. (Medklici: Dobro! Saj ne trdim, da živi to še v vsem narodu — in lahko mi verjamete, da imam Črnogorce rad — pravim le, da obstaja to, četudi le v manjši meri.

Gospodje, ljudi je treba zdraviti na način, ki jim je najbolj primeren. Vi ne morete mehanično zdraviti vseh ljudi enako; niti v slučaju enakih bolezni ne morete postopati z vsemi enako, ampak morate specializirati, morate individualizirati. Tudi če vzgajate ljudi, morate individualizirati, če hočete žeti uspehe. Gospodje, če hočete zdraviti cele kraje, cela plemena, morate prav tako specializirati; poiskati morate, kaj jim je potrebno, kaj jim je dostopno, in zdraviti po metodah, ki so jim primerne, ne pa po metodah, ki se predpisujejo na policijski način. Le tako morete doseči uspeh.

Tako, gospodje, pa ne postopate.

Evo, naše oblasti nimajo skoraj nikjer prave zveze z narodom. To je tisto, kar imenujemo birokratizem. Ne to, da imamo uradnike; uradnike potrebujemo, da se more opraviti ves posel v državi. Ali velik del birokratizma leži v tem, da si napravijo ti ljudje s pisarno poseben svet zase, ki ga ograde z nekakšnim kitajskim zidom, in gledajo, da bi bili čim dalje od naroda, narod pa čim dalje od njih.

Tudi naša Narodna skupščina nima prave zveze z narodom. Rekli boste, da ni tega niti v Angliji niti na Francoskem. Dobro, Marsičesa ni na Angleškem, kar bi mi potrebovali, in marsikaj je na Angleškem in v Franciji, česar mi nikakor ne potrebujemo. Mi živimo v svojih razmerah in tukaj nam ne pomagajo enostavne kopije. Narodna skupščina kakor tudi oblasti bi morale tukaj same zase najti najboljše metode, da bi mogle čim boljše delati in dosegati čim boljše uspehe. Včasih vstane tukaj govornik in nam opisuje razmere v Južni Srbiji. In tedaj nastane vprašanje, ali mu verjamete ali ne, ali vam je to, kar pripoveduje, dovolj ali ne za informacijo in za tisto delo, ki naj ga opravite na legislativnem polju, kadar pride na vrsto Južna Srbija. Meni se zdi, da ni. Mislim, da bi Narodna skupščina morala najti novo metodo dela, ki bi jo privedla v čim tesnejše stike z narodom.

Pred kratkim je bil improviziran izlet v Zagreb ob priliki ondotelega velesesma. V splošnem je bila to majhna reč. Poslanci so si ogledali semenj, nekoliko

so se ozirli po zagrebški okolici, nekoliko so razgledali različne institute, medicinsko fakulteto, vsučiliščno knjižnico itd. — ali naravno, v dveh dneh se ne more videti kdove koliko. Vendar pa so se vsi, ali pa vsaj velik del se je vrnil s občutkom da je bil ta poset več vreden kakor mnogo govorov, izrečenih v tej skupščini ali pa na raznih javnih shodih. Bila je, kakor sem dejal, sama na sebi majhna reč, ali je vendar pokazala, da bi se na podoben način lahko prišlo mnogo bolj v stik s širokimi narodnimi masami; skupščina bi si pa na ta način lahko ustvarila jasno in pravilno sliko razmer v deželi, tako da bi lahko verjeli svojim očem in ušesom in ne bi bili glede na mnoge reči čisto odkazani na legende. Na drugi strani bi se pa narodu podal dokaz, da ima ta skupščina resno voljo upoštevati njegove razmere in potrebe. Ne pravim, da se more to kar naglo urediti. To ni vprašanje, ki bi se dalo rešiti z resolucijo. Ali stvar je, o kateri bi bilo treba razmišljati. Če se je parlament toliko odtujil narodu, kolikor ste mu odtujili to skupščino, je treba resignirati, pa ne več računati s parlamentom ali pa najti čim ožji stik z narodom. (Medklici.)

Da, svojčas smo zahtevali odbor za zunanje zadeve, pa veste, koliko izgovorov je bilo od strani vlade. Sedaj prihajamo do tega, da bi res morali zahtevati nekaj, kar bi se vam nemara zdelo absurdno, namreč poseben skupščinski odbor za policijske zadeve, za notranjo politiko.

Da niso razmere pri nas nikakor dobre, dokazuje še en slučaj, ki je zelo resen za našo deželo. Kakor veste, imamo veliko število izseljencev preko oceana; po vojni se je mnogo teh ljudi vrnilo v to deželo. Pojdite sedaj po deželi in povejte mi, kje da žive! Če raziščete stvar, boste izvedeli, da se trumoma vračajo tja, odkoder so prišli, in sicer ne sovražniki države, ampak ljudje, ki so v času vojne trpeli največje žrtve in delali za ustvaritev te države, kolikor so le mogli. Vračajo se, in včasih vprašam katerega, zakaj da ne ostane tukaj. In Srb mi odgovarja: Kako naj tukaj živim, ko ne sme človek odpreti ust? (Minister Svetozar Pribičević: Eh!) ... Pa, včasih je precej tako. (Minister Pribičević: Eh! — Glas: Najbrže jih odpirajo preveč.) ... Nikar ne govorite tako, da odpirajo usta preveč, ampak rajši vprašajte, komu je takoj preveč, čim se usta le odpro. Ne bom citiral, kar govore Hrvati, ker bi mi rekli, da so to plemenski separatisti, povedal sem vam, pa, kar sem slišal od Srbov. (Minister Svetozar Pribičević: Saj pišejo v Beogradu po listih, da je vojno zakrivila antanta.)

(Dalje v prih. »Lj. Glasu«.)

Delo naših ministrstev.

V vsej državi kar kipi delavno ljudstvo zaradi nezadovoljstva nad neredom v belgrajskih ministrstvih. Spise, ki jih dobijo ministrstva, mečejo gospodje enostavno v koš, ali pa v predale, iz katerih se več ne prikažejo. Vsi ljudje pri nas in v tujini poznajo že prav dobro belgrajsko odlaganje na »jutri«, vendar naših gospodov v ministrstvih ni prav nič sram tega dejstva. Oni celo pretvarjajo državne urade v trgovske poslovalnice! Tako n. pr. je naročilo finančno ministrstvo svojim uradnikom, naj razpečavajo ter nabirajo predplačila za — pesme srbskega pesnika Voj. Ilića ml! Ta gospod namreč pesnikuje v srbskem sovinstičnem duhu, pa uživa zato posebno naklonjenost beogradskega ministrstva, ki mu dajejo na

razpolago celo svoje uradnike, da mu razpečavajo knjige. Kdor ne bi verjel, da je temu res tako, naj se prepriča iz naslednjega službenega dokumenta finančnega ministrstva:

Ministrstvo financ

kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev;
generalno ravnateljstvo drž. računovodstva DK štev. 0. Službeno.

27. julija 1922. leta

Beograd.

Spoštovani gospod!

Prepričan sem, da so vam dovoli poznate lepe, čustvene lirске pesmi našega najbolj popularnega lirika g. Vojislava J. Ilića ml., ki so proslavljale deset generacij v junaštvu, samozatajevanju, požrtvovalnosti, o ljubezni do očetnjave, kralja, svobode in edinstva našega troimenega naroda. Pošiljam vam ta književni oglas, in prepričan, da je dolžnost nas vseh, da pospešujemo z vsemi silami izdajanje, razpečavanje in populariziranje teh lepih in koristnih Iličevih pesmi, vas — prosim da pridobite v svoji okolici za njegove »Jesenske cvetove« čim največ predplačil.

Kakor hitro boste to naredili, bodite tako prijazni in pošljite g. Iliču predplačilo s pošto nakaznico. Prosim vas, da tudi mene o tem obvestite.

28. julija 1922. leta.

Beograd.

Pozdrav od

generalnega ravnatelja državnega računovodstva

dr. Drag. V. Dučić.

Temu fermanu so v Zagrebu še dostavili sledeče:

Delegacija ministrstva financ

štev. 1379 pov. — 1922.

dne 9. julija 1922., Zagreb

Dostavljam predsedništvu kr. finančnega ravnatelja

ter prosim, da se predplačila, zbrana v tamošnji okolici pošljejo na naslov izdajatelja, ter da se me obvešča o uspehu. Pečat.

Delegat

ministrstva financ

Pintar I. r.

Pesnik Voj. Ilić ml. je bil sam tako prebrisan, da je pridno priobčeval v raznih časopisih reklamo za svoje pesmi. Finančnemu ministrstvu je končno sledilo še ministrstvo vojne in mornarice, ki je v 6. štev. »Službenega vojnega lista« ponosno javilo, da naj poskrbe tudi vojaki za čim večjo agitacijo pesmi »srbskega pesnika in zdaj naj kdo še reče, da niso ministrstva na svojem mestu! Ko pa vendar skrbe na vseh koncih in krajih za prosveto in kulturo, ki je tako krvavo potrebna našemu delavnemu ljudstvu! Toda mi vemo, da se bliža čas, ki bo pometel tudi v beograjskih ministrstvih in sicer temeljito! To se bo zgodilo seveda takrat, ko bodo v manjšini razni Ilič, katerih je danes še vse polno. Zavedni ljudje stopajo v socialistične organizacije, ki orjejo ledino na političnem, strokovnem, gospodarskem in kulturnem polju. Armada rdečih vojakov se množi, in njihovo korakanje je zelo neljubo pijavkam delavnega ljudstva.

Tedenski pregled.

Ponedeljek, 18. sept.: V Zagrebu zborovanje industriancev proti zakonu o zaščiti delavstva. — Narodna banka dala vladi 15 milijonov Din za prehrano prebivalstva. — Izgotovljen zakonski načrt o

invalidih. — Vlada dala za begunce iz Male Azije 100.000 Din. — Zveza narodov sklenila v najkrajšem času sklicati novo razorožitveno konferenco. — Rusija sklenila pripraviti svojo armado in mornarico za pomoč kemalistom.

Torek, 19. sept.: Osješki policisti (!) izjavljajo, da stopijo radi plač v stavko Isto sarajevski. — Komisija za konkordat z Vatikanom končala svoje delo. — Zunanji minister Ninčić odšel v Pariz. Bajce, da se pomeni glede nove turške nevarnosti. V Beogradu ni skoro nobenega ministra. Vsi se po raznih inostranskih zabaviščih »posvetujejo«. — V Bolgariji znaki meščanske vojne. Vladni (zemljoradniški) in komunistični pristaši so začeli dejansko napadati pristaše meščanske opozicije. Pri Tirnovu so ubili dva bivša ministra in sina nekega drugega. — Hamed Riza beg, angorski poslanik, je došel v Sofijo. Poročajo, da je Bolgarska voljna podpirati Turke. — Železniške organizacije na Češkoslovaškem se pripravljajo na stavko. Ustanovile so posebne fonde. — Angleška bo na svojo pest branila Dardanele. Francozi se umaknejo. Rusija se drži Angore in samo svojih posebnih pogodb žnjo, Italija pošilja v Rusijo orožje.

Sreda, 20. sept.: Zakon o državnih nameščencih izdelan. Stopi 15. oktobra v veljavo. — Muslimanski minister Omerović izjavil, da bo odstopil, ker misli vlada bosanskim begom izplačati »samo« 20 in ne obljubljenih 55 milijonov Din za »odvzeto« zemljo. — Vojni minister je dobil novih 400 milijonov Din »za prehrano vojske. — Poštnim in brzojavnim nameščencem so se zvišale plače za povprečno 10 Din na dan. Obenem pa bodo veljale od 25. t. m. dalje za 100% zvišane pošne pristojbine. — Na Dunaju hud boj kovinarjev z delodajalci, ki nočejo priznati živčnega indeksa. — Zveza narodov govori o zvezi ročnih in duševnih delavcev. — Indijski muslimani zahtevajo od antante, naj vrne Turkom Tracijo, Carigrad in Dardanele. — Angleške čete so izpraznile Mezopotamijo. — Ameriški škofje so sklenili modernizirati ameriško cerkev.

Četrtek, 21. sept.: Prometni minister odobril 1.000.000 Din za železničarsko aprovizacijo v Ljubljani. — Tarifi za prevoz živih se znižajo. — Iz inostranstva se vračajo pobegli komunistični poslanci, ker jim je tam delo »brezplodno«. Svet torej ni povsod neumen. — Iz Rumunije poročajo o boljševiskih vpadih. To je trik. Res je, da Rumunija mobilizira v prid Grčiji in da našo državo nagovarja k istemu. Ob naši južni meji osredotočujejo naše čete! — V Varšavi so zaštrajkali stavci in se vrši konferenca generalnih štabov male antante. — Francoska se izjavlja za turške zahteve. — Angleško delavstvo zahteva novih volitev. — Poročajo, da na Irskem zmagujejo vstaške čete. — Sodr. Etbin Kristan odpotoval v Ameriko.

Petek, 22. sept.: V Ljubljani se je ustanovil francoski konzulat za območje Slovenije. — Radićeva stranka se lomi. En poslanec, Häusler, je že izstopil. — Zakonodajni odbor sklenil rešiti na predlog sodr. Divca uradniške doklade brez ozira na novi zakon. — Bolgarska vlada sklenila zbornici izročiti zakon o obsodbi bivših ministrov za časa vojne. Ministri so že bili izpuščeni, a se nahajajo pod policijskim nadzorstvom. Opozicija je brez moči. — V Traciji vstaja proti Grkom. — V Rodostu, glavnem stanu grške vojske, komunistični vojaški upor. — Kemalove čete prekoračile nevtrarno ozemlje v pohodu proti Carigradu. — Obe nemški so-

cialistični stranki zedinjeni! — V Parizu se antanta posvetuje o orientski konferenci. Antanta je vsa iz sebe.

Sobota, 23. sept.: Amsterdamska internacionala opozarja glede dogodkov na vzhodu, da so se njene organizacije za slučaj nove svetovne vojne obvezale preprečiti to s splošno stavko po vsej zemlji. — Wrangel inšpicira svoje čete po Jugoslaviji. — V Beograd prispelo več atenskih diplomatov, da bi pregovorili našo vlado za vojno. — Vse angleške velike kolonije odklonile sodelovanje proti Turkom. — Ljudskega komisarja Deržinskega, bivšega predsednika »čezvičajke« atentatorji v Rusiji umorili. — Na Češkem bodo znižali pošne pristojbine, na Poljskem padajo cene živežu in celo v sovjetski Rusiji. A pri nas?

Nedelja, 24. sept.: Važna seja pokrajinskega odbora SSJ v Celju. — Konec po krajinske obrtne razstave v Mariboru.

Politične vesti.

+ Pokrajinski namestnik v Ljubljani, je dovolil Nemcem v Sloveniji, da se smejo organizirati v društvu, ki bo stolovalo v Mariboru ter nosilo naslov: »Politischer und wirtschaftlicher Verein der Deutschen in Slovenien«.

+ Iz Beograda poročajo, da ne bodo zvišali draginskih doklad, ker je finančni minister protestiral proti temu, češ, da ni za nameščence potrebnega kritja. Draginske doklade bodo zvišali v najugodnejšem slučaju šele po sestavi novega proračuna, kar se bo zgodilo šele okoli 1. julija — ali pa o svetem nikoli. In prav se godi nameščencem, ki tako lepo na kolenih prosijo vlado za pomoč. Vsi nameščenci naj bi se organizirali vsi do zadnjega v socialističnih vrstah, zakaj rešitev bo prišla edinole od zavednega ljudstva samega, organiziranega v rdeči armadi, ki se bori proti obstoječemu režimu v politični, strokovni, gospodarski in kulturni organizaciji. To smo že velikokrat povedali, nameščenci so doživeli že nešteto bridkih udarcev, pa jih le niso še spravili k pameti. Najbrže čakajo rešitev iz neba.

+ Ministrski svet je sklenil predlagati kronskemu svetu, ki bo zboroval v najkrajšem času, naj se uporabijo proti kraljeviču Juriju ostrejšje odredbe, ker se ni hotel pokoriti vladnim odredbam. Ministrski svet je predlagal, naj se ga za dalj časa izključi z dvora. Zadeva kraljeviča Jurija traja že precej časa. O njej so pisali na dolgo in široko že vsi listi, zlasti pa vladni, ki so napisali že večkrat zelo pikre na kraljevičev račun. O njegovi zadevi smo pisali tudi mi, ko pa smo povedali svoje mnenje o kraljih in o kraljevičih, so nas — zaplenili.

+ V Beogradu so vesti o vračanju Turkov v Evropo zelo neugodno vplivale na vladne kroge. V političnih krogih so mnenja, da je neizogibno potrebna ustanovitev parlamentarnega odbora za zunanjo politiko.

+ Radikali iz Vojvodine bodo zborovali v Somboru 1. oktobra. Tega dne pričakujejo razkol med radikali, ki se bodo baje odločili za Protiča.

+ V Sofiji vlada veliko nezadovoljstvo, ker niso povabili zavezniški Bolgarije na orientsko konferenco, ki se bo vršila začetkom oktobra v Benetkah. Na tej konferenci bodo reševali zavezniški prepir med Grško in Turčijo.

+ Grška vlada je apelirala na patriotizem Venizelosa, bivšega ministrskega predsednika ter ga naprosila, naj se vrne iz Pariza v domovino, ki ga nujno

potrebuje. Venizelos ima namreč na Grškem precej vpliva in je zato grški vladi zelo potreben zlasti pa še zaradi tega, ker so izbruhnili v nekaterih mestih krvavi upori.

+ Turške čete so pričele spravljati na nevtrarno ozemlje tudi težko artiljerijo. Kemal paša je prekoračil nevtrarno ozemlje, ki je na maloazijski strani, vsled sklepa ministrskega sveta v Angori.

+ Kemal paša je odklonil predlog, da bi prišla Tracija do končnoveljavnosti odločitve pod upravo Društva narodov ali pa Francije. Kemal paša zahteva, da morajo takoj prevzeti Tracijo v svojo upravo turški nacionalisti.

+ Carigradski veliki vezir Fesi paša je podal ostavko svojega kabineta ter jo sporočil Kemal paši. Ta je že odposlal v Carigrad svojega guvernerja, ki bo prevzel vladne posle. S tem bo postal Kemal paša vladar cele Turčije. Sultan bo potem le verski poglavar mohamedancev.

+ V Mezopotaniji, kjer je izbruhnila vstaja proti Angležem, so domačini obkolili angleške čete v okolici Iraka ter jih zajeli.

+ Indijski mohamedanci so se izrekli pripravljene podpirati Kemal pašo pri njegovem pohodu v Tracijo. Stališče indijskih muslimanov je precej vplivalo na angleško vlado, ki je spremenila svojo politiko napram Turčiji.

+ V Tripolisu je izbruhnili vstaško gibanje, naperjeno proti Italijanom. Laška vlada se boji, da ne bodo zmage Kemal paše v Mali Aziji še bolj vplivale na mohamedance v Tripolisu.

+ Madžarska je protestirala proti vojaški kontrolni komisiji zaveznikov, ker ni več potrebna in ker preveč obremenjuje državni proračun. Tako n. pr. plačuje Madžarska za nekega polkovnika 10 milijonov kron mesečne plače, za podčastnika pa 300.000.

+ Na Dunaju stakajo kavarniški uslužbenci. Poleg tega pa bodo skoro gotovo stopili v stavko tudi kovinarji.

+ Na Češkem še vedno traja kriza v porcelanski industriji. Ob delo je že okoli 20.000 delavcev.

+ Poljska izkazuje v svojem proračunu primanjkljaj v znesku 552 milijard mark. Tako so gospodarile meščanske vlade!

+ Sovjetska vlada je priznala neodvisno turkcestansko republiko pod predsedstvom Enver paše, o katerem so že parkrat poročali, da je padel v bojih proti sovjetskimi četami.

+ Sovjetski komisar za zunanje zadeve je sporočil zaveznikom po naročilu ruske vlade, da je potrebna takojšnja mirna intervencija, če nočejo nove svetovne vojne. Na mirovna pogajanja naj se povabijo vse države ob Črnem morju.

+ V Švici je zavrglo ljudstvo z 374.000 glasovi proti 300.000 glasovom, zakon o zaščiti države, ki je bil precej podoben našemu. Reakcija je zadobila s tem smrten udarec.

+ Angleški vladni krogi so zelo razburjeni zaradi velikega zbiranja Kemalovih čet ob maloazijski obali. Političen položaj je tudi v domovini zelo napet. Angleško delavstvo je namreč najostreje obsodilo vladno profitarstvo politiko.

+ Angleški delegat lord Robert Cecil je prišel na seji Društva narodov do sklepa, da bodo splošni dolgovni uničili vse države, če se ne bodo lotile razoroževanja. Pritrjevali so seveda vsi navzoči delegati, vendar pa je malo verjetno, da bi pričele države z razorožitvijo. Vlade naravnost negujejo z neverjetno skrbnostjo militarizem in se ponašajo z njim, če le mogoče. Pri nas n. pr. se bo vršilo

v Kumanovem od 8.—10. oktobra veliko defiliranje armade, kateremu bo prisostvala vlada in vladni poslanci. Za vojaštvo imajo pri nas vedno polne kupe denarja, za najpotrebnejše, kakor so n. pr. bolnice, ga pa manjka, češ, da ni »kritja«.

+ V Tokiju so se pogajali Rusi in Japonci o izpraznitvi severnega dela

otoka Sahalina, ki so ga zasedle japonske čete. Pogajanja pa so se razbila.

+ Ameriški predsednik Harding namerava sklicati v Washingtonu začetkom prihodnjega leta internacionalno gospodarsko konferenco. Nepristane konference s oznak povojnega časa.

Sklepi Pokrajinskega odbora SSJ in KDZ

dne 24. 9. 1922.

1. Pokrajinski odbor SSJ je ugotovil, da niso izvršili sklepov skupne seje Glavnega odbora in Pokrajinskega odbora SSJ z dne 28. in 29. junija, objavljenih v »Napreju« št. 145, z dne 1. julija, niti poslanci, niti Ljubljanci okoli »Zarje«, niti Mariborčani okoli »Enakosti«. Zato so vsi prenehali biti člani stranke.

2. Ker širijo izključeni poslanci vesti, da so izvršili vse obveznosti napram stranki, zlasti na izjavo v »Enakosti« št. 8, z dne 22. 9. t. l., kjer se trdi, da je poslanec Golouh plačal vse, objavljamo tozadevni proračun, da se vsak lahko prepriča, da te govorice ne odgovarjajo resnici.

Zap. št.	I M E	Obveznost	Din	Plačal	Din	Dolg 23. IX. 1922 v dinarjih
1.	RUDOLF GOLOUH	1920: posojilo Din 1250 prispevek za decem. „ 250 1921: od 1. I. — 31. XII. 3000 1922: od 1. I. — 30. IX. 3870 skupaj . . . 8370	1500 3000 3870	Mariborskemu tajništvu . . . Pokrajinskemu tajništvu . . .	750— 812-50	6807-50
2.	JOSIP KOPAČ	1920: od 1. I. — 31. XII. 1025 1921: od „ — „ 3000 1922: od 1. I. — 30. IX. 3870 skupaj . . . 7895	1025 3000 3870	Pokrajinskemu tajništvu . . . „ „ „ „ Mariborskemu tajništvu . . .	650— 816-25 1375— 250—	4803-75
3.	IVAN TOKAN	1921: od 1. VII. — 31. XII. 1500 1922: od 1. I. — 30. IX. 3870 skupaj . . . 5370	1500 3870	Pokrajinskemu tajništvu . . . „ „ „ „	500— 1125— 1625—	3745—
4.	FILIP KISOVAR	1920: prispevek za decem. 250 1921: od 1. I. — 31. XII. 3000 1922: od 1. I. — 30. IX. 3870 skupaj . . . 7120	250 3000 3870	Pokrajinskemu tajništvu . . . „ „ „ „ Maribor. okrožnemu tajništvu	750— 2750— 500—	3120—
skupaj . . . Din 18.476-25						

Ostali 3 poslanci imajo vse poravnano in P. O. sploh ni imel nikdar prilike opominjati jih.

3. Pravtako se govori po Ljubljani in po Mariboru, da so obračunali »Zarjani« in pristaši »Enakosti« naravnost glavnemu odboru v Belgradu. Resnica pa je, da niso obračunali, vsaj na belgrajski seji Glavnega odbora 3. septembra ni bilo nikomur nič znano o kakem obračunu. Razen tega je bilo na seji 29. junija zahtevano, da se morajo ravnati točno po pokrajinskem pravilniku, ki zahteva, da morajo obračunavati pokrajinskemu tajništvu v Ljubljani. Čemu torej skrivanje za glavni odbor? Nered bi radi podaljšali!

4. P. O. se popolnoma strinja s pisavo »Napreja« glede odhoda s. Etbina Kristana in s članki sodruga Kocjančiča: »Moje mnenje«, ki razlagajo mariborske razmere in tednik »Enakost«.

5. Pokrajinski odbor je naročil Pokrajinskemu tajništvu, naj izvede strogo organizacijski pravilnik. To velja predvsem za enkatere organizacije mariborskega okrožja, ki zdaj ne vršijo svoje dolžnosti.

6. K bližajočim se ljubljanskim občinskim volitvam je sklenil P. O. sledeče:

1. Odločno je treba nastopiti proti demokratom, toda

2. brez trajnih kompromisov in paktov, posebno pa brez prevzemanja odgovornosti, dokler nimamo za seboj večino, ki bi izvrševala naš program (= proti militarizmu v občinah).

3. Stranka mora iti samostojno v volilni boj. Če se opozicijske stranke združijo na skupno protidemokratsko listo, je treba izvršiti predvolitve, kakor jih predlaga ljubljanski odbor SSJ.

7. Zaradi vedno naraščajoče dragnje je zabredla stranka v finančne težkote. Zato naj v mesecu oktobru plača vsak član dvojno članarino. Pokrajinski odbor je moral to skleniti, da delno pokrije prihodek. Od vseh članov pričakuje, da bodo vpoštevali ta sklep in dokazali svojo zavednost. Da ne bo nespornost, to velja samo za oktober! Ta mesec pazite tudi na to, če plačujete vsi progresivni davek točno po razpredelnici!

8. Strankin zbor se bo vršil 6. in 7. januarja v Celju. Tiste organizacije, ki ne bodo obračunale za mesec september do 15. oktobra, ne bodo imele pravice udeležiti se strankinega zbora. (Pogl. § 23. organizacijskega pravilnika!) Zato pozivljamo vse organizacije, ki hočejo pomagati k izboljšanju sedanjih razmer v stranki, da izpolnjujejo točno vse dolžnosti, ker kdor ne pozna v stranki dolžnosti, tudi ne bo imel pravice.

9. Sklep o objavljanju zaspanih organizacij se izpremeni. Odslej bo tainštvo v »Ljudskem Glasu« objavljalo žive, to je tiste organizacije, ki bodo za prejšnji mesec pravilno obračunale. S tozadevnimi objavami pričnemo 5. oktobra (obračuni za september!) Pravico udeležbe na strankinem zboru bodo imele torej samo tiste organizacije, ki bodo objavljale v »Ljudskem glasu« z dne 5., 12. ali 19. oktobra t. l. Če bo katera za september obračunala, bo prepozno, štela bo kvečjemu za novo organizacijo.

10. Socialistični koledar za l. 1923. izide začetkom decembra. Vseboval bo čim največ potrebnih podatkov za delavca in malega kmeta. Zato prosimo vse organizacije, naj nam čimprej sporočijo svoja naročila.

Pokrajinsko tainštvo SSJ in KDZ.

Dnevne vesti.

Ožji akcijski odbor za gradnjo železnice Kočevje - Brod - Moravice v Kočevju bo priredil v nedeljo 1. oktobra t. l. ob 10 dopoldne na Brodu veliko manifestacijsko zborovanje. Odbor je poskrbel, da si bo lahko vsak udeleženec ogledal obe konkurenčni trasi, ki prihajata v poštev pri gradnji nove železnice.

Starinom in komunistom naj odgovarjam na njih osebne napade, mi pišejo sodrugi. Res bi bilo treba in tudi hvaležno bi bilo, žal, da imam preveč potrebnejšega dela. Da pa ne bo kdo mislil, da je vse res, kar kak lažnjivec govori ali piše, izjavljam, da nisem še nikdar v življenju klical policije na pomoč, pa sem imel že par sto shodov po Slovenskem. Kdor me pozna, ve, da se to tudi v bodočnosti ne bo zgodilo. — Ljubljanske mizarje pa obžalujem, da se dajo tako za nos voditi par komunističnim lažnjivcem Čaprav sem nasprotnik nabiranih pol in vseh prosjaških zbirk, ki so nedostojne za bojne organizacije, v katerih morajo vsi dajati vsak po svoji zmožnosti, vendar sem dal v Celju takrat desetdinarski bankovec, torej 40 kron. Komunistični lažnjivec si je torej kar iz prsta izvelel, da sem dal samo 3 krone. Vsak razsodni človek — ni treba, da bi me poznal kaj še, da bi vedel, da si vsak izdelek točno zapišem, sploh vsak človek, ki zna malo misliti — vsak bo vedel, da je nemogoče dati »za stavko 3 krone«. Saj bi moral dati drobiž! Kdo bo verjel da sem dal železo, ali pa pol dinarski in četrt dinarski »bankovec«. Vsaj cel dinar bi dal, ne? Pa ti reveži so vseeno verjeli, ker jim je povedal — komunist, Kdor veruje takim čenčam, zbogom! — Če bom pa utegnil, se bom še povrnil na te laži. Ne toliko zaradi komunistov, ki ves svet ve, da so plačani za to, kar bočenjajo, temveč zaradi »Zarje«, ki ji bo treba to šele dokazati! — Zv. Bernot l. r.

O s. Etbinu Kristanu pišemo baje premilo. Tako nam očitajo mnogi sodrugi. Drugi zopet pravijo, da ga preveč napadamo. Čudno pri tem je to, da so bili ti drugi Etbinovi nasprotniki, prvi pa, ki ga hočejo spraviti na vislice, so ga pa še včeraj imeli za boga. Mi se seveda ne bomo ravnali ne po prvih ne po drugih. Nismo sodniki. Vse tisto pa, kar se tiče naše stranke, ki je javna organizacija, tisto smemo in moramo povedati. Če smo ali če bomo povedali kaj takega, kar ne odgovarja popolnoma resnici, prosimo vse, naj nam sporoče svoje misli točno, ne kar pavšalno. Povejte, v čem se motimo, »premilno« ali »prestrogo« ne pomeni nič! Resnice iščemo in hvaležni bomo vsa-

kemu, ki nam pri tem iskanju pomaga, pa bodisi prijatelj ali nasprotnik.

Tistim, ki pravijo, da o mrtvih ne smemo pisati ničesar slabega, izjavljam, da s. E. K. še nikakor ni mrtev. Kolikor poznamo njegovo žilavost, ga bomo še čutili v politiki! Ta že še prenese nekaj kritike, le potolažijo naj sel!

Tisti »socialistični klerikalci«, ki so imeli Etbina za boga, zdaj so pa hudi, da jih ni »odrešil« in ga hočejo križati, tisti naj z našo stranko vred že nehajo verovati v bogove, naj začnejo delati po organizacijah, naj nadzirajo delo svojih voditeljev in naj sploh pomagajo pri odrešitvi proletariata! Potem bodo obenem z bogovi izginili tudi hudiči.

Umor ali nesreča. Našega starega zaupnika sodruga Primoža Lotriča iz Besnice pri Kranju so našli včeraj mrtvega v gozdu. Po znakih na glavi se sumi, da je bil ubit. Ko izvemo več, bomo poročali. Bil je zvest pristaš naše stranke. Vsi, ki so ga poznali, se bodo spominjali nanj, kako je pri težkem svojem delu — kuhal je ogije — vselej našel čas za čitanje in za agitacijo, dočim se velika večina naše mladine in starine žene samo za uživanjem! Zato pa tudi uživa — same batine!

Kr. ljubljansko sodišče je obvestilo našega odgovornega urednika, naj čaka v ponedeljek 25. t. m. dopoldne na svojem stanovanju pismo, ki mu bo prinesel uradni dopis. Če ga ne bi bilo doma, da bo pismo, ki ga je shranil na pošti Ljubljana I. in da bo ta shranitev veljala kot izročitev. Ko je naš odgovorni urednik poslal po pismo na pošto, potem ko je doma na svojem stanovanju naročil, naj povedo pismo, da je vsako jutro v uredništvu, so na pošti izjavili, da bodo pismo zopet poslali na stanovanje. K takemu uradnemu poslovanju najodločnejše protestiramo! Kr. ljubljansko sodišče pa prosimo, naj napravi red! To se pravi, da naj prične pošiljati dopise tja, kjer s nahaaja naslovljenec. Kajti pošiljati dopise na stanovanje s pripombo, naj čaka na pismo, se pravi, ovirati ga v njegovem delu!

Izseljevanje v ameriške Zedinjene države. Kakor v prošlem letu, je vlada ameriških Zedinjenih držav dovolila tudi za leto 1922/23. priselitev le omejenega števila oseb. Za Jugoslavijo znaša to število 6406 oseb, od katerih je določenih za Slovenijo 700. Ker je to število po že izdanih izseljeniških potnih listih izčrpano, se do konca junija 1923 ostale in nove prošnje za take potne liste ne morejo več upoštevati. Navedena omejitev priselitve v ameriške Zedinjene države pa ne velja: 1. za državne uradnike, 2. za izseljenike, ki potujejo le skozi ameriške Zedinjene države, 3. za turiste in trgovce, ki potujejo pot rgovskih poslih, 4. za izseljence pod 18 let starosti, katerih starši so državljani ameriških Zedinjenih držav, 5. za izseljence, ki so prišli iz ameriških Zedinjenih držav in se tjakaj vračajo v roku desetih mesecev, računajoč ta rok od dne, ko so zapustili ozemlje ameriških Zedinjenih držav, do dne, ko zopet stopijo nani, 6. za izseljence, ki so intelektualni delavci. Izseljevanje v druge prekooceanske države je neomejeno.

V Pragi so otvorili 25. t. m. V. internacionalni kongres za zrakoplovstvo. Kongresu prisostvujejo zastopniki Češke, Slovaške, Francoske, Italije, Švice, Avstrije in Anglije.

Ljubljana.

Prostovoljno gasilno društvo v Mostah bo priredilo 1. oktobra vinsko trga-

tev v salonu g. Novaka »pod Lipo«. Tem potom vabi odbor vse gasilstvu naklonjene podpornike na udeležbo te z lepim programom sestavljene prireditve. Ker je čisti dobiček namenjen v korist društvenega orodja, se preplačila in prostovoljni darovi hvaležno sprejemajo. — Odbor.

Varanje občinstva. Ako primerjamo ljubljanske tržne cene s cenami v ostalih mestih Jugoslavije, vidimo, da je preživljanje v Ljubljani najcenejše. Če pa vprašamo gospodinj, koliko stane to ali ono na trgu, nam navede cene, katere so enake onim v drugih mestih. Ljubljanski tržni urad navaja torej v svojih cenikih, katere izdaja vsak mesec, nižje cene kot pa faktično obstajajo. Tako vara javnost, da je v Ljubljani poceni prehrana ter vabi s tem v Ljubljano razne Wranglovce in slične ljudi, ki nam draže že itak predrage življenske potrebščine. Naj mestni tržni urad pove tudi trgovino, v kateri se dobijo živila po tržnih cenah, ali pa naj navede v svojem ceniku tiste cene, po katerih trgovci v resnici prodajajo.

Celje.

Klerikalne izjave. Ko je bil prvi socialistični župan občine okolica Celje potrjen od politične oblasti, smo na občinskem uradu razobesili rdečo zastavo v znamenje, da je dobilo delovno ljudstvo svojega zastopnika, ki čuti proletarsko v občini, v kateri je gospodaril deset in desetletja korumpirani sistem. S tem so se čutili hudo prizadeti gg. klerusi in tisti, ki se z njimi pajdašijo. Skoro jih je kap zadela, ko so zagledali naš rdeči prapor, ki je vihral nad našo občino. Stikali so glave ter tuhtali, kaj bi počeli. Toda brihtne glave klerusov jo že uganejo; načelnik njihovega kluba se je moral pridno učiti neko izjavo, tako da jo je skoro na pamet znal, ko jo je podal pri prvi seji. Kaj je bilo vse v tej gnili izjavi, je postranska stvar, saj se tudi nihče ni brigal za to, ker nazadnjaška načela pri nas socialistih nikdar ne pridejo v poštev. To smo pa prav v začetku uvidevali, da tem gg. ni za interes občine, da bi dali občinstvu boljšo gospodarsko podlago. Njim gre le za to, da nam socialistom onemogočujejo daljno delovanje. Toda gg., to se vam ne bo posrečilo, kajti mi imamo izkušnje iz vsakega veka, ko ste še vi gospodarili. Nam pa ni vseeno, kako se gospodari. Naša občina mora korakati naprej, ne pa nazaj! Sedaj ko jim že res preseda, ker se ne uklonimo in ne damo premotiti od njih in ko vidijo, da pazimo na to, kakšno pot zavzemajo, pa prihajajo že zopet z neko izjavo, s katero si hočejo priboriti nekako zadoščenje od nas, ali pa preklic zadnjega dopisa v »Napreju«. Sicer pa, so zagrozili, da ne pridejo na sejo. A tega ne boš, Jaka! Mi popušcanja ne poznamo in kar smo enkrat izjavili, tega se tudi držimo. Eno pa bomo storili, česar dosedaj nismo. Ljudstvu bomo povedali in mu pisali v listu ne tako na debelo kakor dosedaj, temveč popolnoma na drobno, da vas bodo ljudje temeljito spoznali. Ali vam zadostuje ta izjava?

Maribor.

Mariborska oblast je požegnala pričakovanje svojega rojstva najprvo z majhnim korupcijskim dogodkom. Tako za en milijonček, če smemo verjeti klerikalni »Straži«. Znano je namreč, da je dala vlada za nakup upravne hiše na Gosposki ulici 6 milijonov kron, hiša pa je bila na prodaj za 5 milijonov.

Eden je torej izginil. Kam — to bodo vedeli najprej ljudje iz stranke dr. Kučkovca. Če ta milijon najdejo, predlagamo, naj bi se razdelil onim revežem iz drugih strank — nekateri hočejo pripadati tudi naši — ki so se iz lokalnega patriotizma tako krepko potegnili za razdelitev Slovenije in so torej šli liberalnim mladičem tako naivno na lim, čeprav bi lahko še osli sprevideli, da pomeni v tej nesrečni državi vsako kompliciranje uprave poenostavljenje upravne korupcije.

Pokrajinska obrtna razstava je končana. Podatki o njenem uspehu sicer še niso statistično urejeni, vendar vemo že, da je bilo nekaj čez 80.000 obiskovalcev in za okroglo 25.000.000 Din sklenjenih kupcij. Zdi se, da je razstava vseeno končala z deficitom ali pa prav majhnim suficitom.

Ljubljanska »firbčnost« je že precej po vsem svetu znana reč. Gotovo pa ne presega mariborske. V nedeljo se je na Glavnem trgu kar trlo ljudi. Zakaj? Tekom tedna je v tukajšnjih listih večkrat izšla notica, ki je naznala za nedeljo otvoritev nove samopoldanske razstave na omenjenem trgu. Cela reč je že na kilometre daleč dišala po trgovski reklam, pa je vseeno prišlo na tisoče ljudi gledat, kaj bo. In bila je čisto navadna razstava nove jesenske in drage robe, ki jo je dobila neka tukajšnja tvrdka. Večina Mariborčanov je odšla z dolgim nosom. Sličica iz .... velikega mesta ....

Iz stranke.

K poročilu v zadnjem »Ljudskem glasu« o organizacijah, ki niso obračunale pravočasno za mesec avgust naznajo, da so naknadno obračunale krajne organizacije v Libofah, v Sv. Pavlu pri Preboldu in na Pragerskem.

Iz strok. gibanja.

Črna. V nedeljo, dne 1. oktobra se bodo vršile volitve zaupnikov za delavstvo mežiškega svinčenega rudnika po novem zakonu o zaščiti delavstva. Ta dan se bo vršil tudi izvredni občni zbor podružnice »Unije slov. rudarjev«, na kar sodruge opozarjamo. Dolžnost vsakega sodruga je, da se volitev, kakor tudi občnega zbora udeleži! — Vse natančnosti na revirnih lepkih! — Odbor.

Gospodarstvo.

Vrednost denarja. 1 dolar velja 66.50 Din, 1 lra 2.77 Din, 1 frank 4.95 Din, 1 češka krona 2.08 Din, 100 mark 4.75 Din, 100 avstrijskih kron pa 9 par. V Curihu velja 100 naših kron 1.82 švicarskih frankov.

Letina v Bački. V Bački se je pridelalo letos 24.000 vagonov pšenice, 6000 ovsa, 800 rži in 80.000 koruze. Kvaliteta je izvrstna. Od lanske letine je ostalo 1500 vagonov pšenice in 15.000 vagonov koruze. V Banatu so pridelali 26.000 vagonov pšenice, 2400 vagonov ječmena, 2600 vagonov ovsa, 240 vagonov rži in 50.000 vagonov koruze. Cene žitu stalno padajo. Natančnejša tržna poročila o stanju cen za tekoči teden pogrešamo.

Človek potrebuje človeka.

»Proletarec« z dne 20. julija t. l. piše prav lepo pod zgornjim naslovom: Človek potrebuje človeka. Potrebno ga je v najstarejših časih; čimbolj se razvija, čimbolj napreduje, čimbolj se njegovo življenje komplicira in vsled tega delo deli,

temveč je tistih ljudi, katerih pomoč potrebuje posameznik.

Vzajemna pomoč je duša človeške družbe. Ako hočemo, da bo družba dobro urejena in da bo v njej vladala največja mogoča pravičnost, moramo skrbeti, da se vzajemna pomoč čim popolneje in na čim boljši podlagi uredi.

To je naloga socializma: to je namen socialistične stranke.

Podlaga družabnega življenja je gospodarska. Vse prve potrebe človeka so gospodarskega značaja. Njegov organizem zahteva hrane, varstva zoper klimatične in vremenske vplive, torej perila, obleke, stanovanja, snage itd. Šele kadar je zadoščeno tem potrebam, je mogoče misliti na druge in delati za drugačne, bolj duševne cilje. Seveda je življenje nekaj višjega kakor kruh, ali kruh je neizogibno sredstvo življenja in zanj je treba skrbeti pod pretnjo smrtne kazni.

Tisti sistem, ki najbolj olajša zagotovitev materialnih potrebščin, najbolj zmanjša odvisnost človeka od prirode. Vprašanje materialnih potrebščin je torej splošno človeško vprašanje; moralo bi biti vprašanje človeške družbe. To se pravi: Družba bi se morala tako organizirati, da bi napravila pridobivanje materialnih potrebščin čim enostavnejše, da bi bi ga zagotovila za vso družbo in za vsakega svojega člana in da bi s svojo organizacijo, z najboljšim sistemom, ki je sploh mogoč, vzela temu vprašanju sedanjost težo in ostrost ter ga iz ospredja, kjer se sedaj repenči kakor strašilo človeštva, potisnila na podrejeno stopnjo.

Pridobivajo se materialne potrebščine z delom. Prvi pogoj vsakega družabnega sistema, ki gre za večjo svobodo, je torej organizacija dela. In če je umljivo, da mora delo služiti človeški družbi, je logično, da mora biti tudi organizirano na družabni podlagi.

S tem prihaja socializem v navskrižje s sedanjo družbo, z njenim redom in z vsemi strankami, ki zastopajo in branijo ta red.

V družbi, kakršna je sedaj se lahko vpeljujejo najraznovrstnejše reforme. Gotovo je med njimi tudi mnogo takih, ki bi koristile in zboljšale razmere. Socialistična stranka sama zahteva mnogo reform. Ali razlika med njo in drugimi strankami je ta, da se tudi najpoštenejše izmed zadnjih zadovoljujejo z reformami in nočejo več in se celo na vso moč upirajo, da bi se šlo preko meja njihovih reform. Socialistična stranka pa je revolucionarna in smatra reforme le za malo olajšanje sedanjih težav in za pripravo revolucije.

Sedanji družabni red smatra delo za privatno zadevo posameznih ljudi. Delo v tej družbi ne služi svojemu naravnemu namenu: Pridobivanju sredstev za pokrivanje potrebščin. Ne dela se za to, da se člani družbe nasitijo, napoje, oblečejo, da imajo streho nad glavo, da dobe udobnosti, ki jih omogoča napredek tehnike, pa da pridejo potem do kulturnih užitkov, ki dvigajo človeka. Delo služi dandanes le privatnim interesom onih, ki so se znali postaviti za gospodarje dela. Zato se dela, da se izdelano blago prodaja in da prinaša dobiček onim posameznikom, ki razpolagajo z njim.

Ta organizacija dela na privatni podlagi, ki se pogostoma ne le približuje gospodarski anarhiji, ampak se dostikrat naravnost preliva vanjo, je razdelila človeško družbo; napravila je iz nje dve družbi: Eno, ki gospoduje, drugo, ki hlapčuje.

Vsak boj za svobodo in kooperacijo mora pričeti s spoznanjem tega dejstva.

Kajti gospodarsko tiranstvo enega razreda nad drugim povzročuje vsako drugo tiranstvo, in nikakršna svoboda ni mogoča, dokler ne pade ta despotizem. Vse politično, narodno, kulturno zatiranje ima svoje vire v gospodarskem zatiranju. Privatno kapitalistični sistem, ki omogoča zbiranje ogromnega bogastva na račun tujega dela in peha nepregledne množice v bedo, daje kapitalistom moč gospodstva in vladanja ter povzroča največjo, najstrašnejšo odvisnost velike večine človeštva.

Ta odvisnost je od naravnih zakonov neodvisna, kajti njen vir so človeške uredbe. Zato je izpremenljiva. Ljudje so napravili sedanj red; ljudje ga torej tudi lahko odpravijo in narede drugega.

Treba pa ga je odpraviti in zamenjati z drugim, če se oče svoboda razširiti toliko, kolikor je na zemlji sploh mogoča in odpraviti tisto odvisnost — torej nesvobodo — katere niso ustanovili prirodni zakoni sami.

Delo mora služiti človeštvu. Mora se torej organizirati, da se more doseči ta namen. Zato se mora odpraviti sedanja razdelitev družbe v gospodujoči in hlapčujoči razred, celotna družba pa mora postati lastnica sredstev, ki so potrebna za delo in za organizacijo dela.

To je namen socializma. To je edina pot, da se doseže ne absolutna, utopistična, ampak tista največja relativna svoboda, ki je med ljudmi sploh mogoča. To je edina pot, da pospeši človeštvo svoj razvoj in napredek.

To je socialna revolucija. Ne imenuje se revolucija zaradi krvi in dinamita, ker je oboje nepotrebno, ako ne apelirajo gospodujoči razredi na orožje, preden se odpovedo svojemu despotizmu: revolucija je zato, ker ne izpreminja le nekoliko oblik, temveč postavlja družbo na popolnoma novo podlago.

Dopisi.

Dravograd. Človek ne bi verjel, da pozna oko pravice tudi Cankarjev izrek: »Kar sem videl, nisem videl, kar sem slišal, nisem slišal.« In vendar je tako! Imamo namreč tukaj veleposestvo ogrskega žida Hirslerja, ki je tako obsežno, da spada najmanj dvakrat pod agrarno reformo. Volitve za agrarni odbor pa le niso razpisali. Ta firma pa ima tudi te predpravičice, da sme ravnati s svojim delavstvom kakor svoječasno valpti! Rafinerija Goll v Meži sili delavstvo na 10 in 15urno delo, na nedeljsko delo pa brez zakonite obla. Priporočamo orožništvu in politični oblasti § 123. in 124. »Zakona o zaščiti delavcev« z dne 28. februarja 1922, drugače bomo preskrbeli zasluženo kazen tudi tem zaspancem!

Dravograd. Vkljub temu, da nas je tudi v Dravogradu nekaj »naprejecev«, ne pride glas od nas v list. Toda odstej se bomo malo bolj izkazali, da ne bomo mislili požrtvovalni sodrugi, da je potrebno pri nas šele ledino orati. Napovedujemo 1. oktobra javen shod na prostem in vabimo vse sodruge, da se shoda udeležijo. Priporočamo pa nekaterim sodrugom eventualno tudi poslancem, ki imajo bližje iz Maribora v Prekmurje, da naj tudi tam s takšno vneto delujejo kakor pri nas.

Guštani. (Vzor gerenta po božji milosti in volji oblasti.) Najprej moramo kot dobri rodoljubi omeniti, da nam prav nič ne ugaja, da so iz druge občine v trg. Gu-

Zastopa: Patent dr. inž. Emperger-a za izvrševanje konstrukcij iz armiranega betona z litiželeznimi vložkami za visoke tlačne napetosti [kakor pri skladiščih, „silo“ mostovih in podobno]. **Izdeluje:** vse vrste tehničnih projektov in statičnih proračunov.

Blago za prevleko divanov in drugega pohištva v veliki izheri, dalje različno platno in jute za tapetrike, sedlarje itd.

prilporeča trrdka
A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mostni trg 10.

POTNIKI V AMERIKO!

UNITED-AMERIKAN-LINES-INC.

prevaža potnike z najnovejšimi brzoparniki preko:
HAMBURGA SOUTHAMPTONA CHERBOURGA v NEW-YORK.

Vozne liste ter vsa potrebna pojasnila izdaja:
SIMON KMETEC, zastopnik za Slovenijo,
Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.

Nikak sirup! Nikaka kemična kislina!

Garantirano pristni
na debelo! **namizni kis** na drobno!
prodaja najmodernejša avtomatična kisova tovarna
FELIKS SCHMIDL,
Maribor, Koroška cesta 18.
Vsaka hišnja gospodinja, ki skrbi za zdravje svoje družine, zahtevaj povsod samo pristni SCHMIDL-KIS.

25 CELJE 25

Marija Baumgartner.

Velika zaloga vsakovrstnega novega pohištva domačega in tujega izdelka. Divani, madraci, pernice, odeje. Kompletna oprema za novoporočence.
25. Samo v Gosposki ulici. 25.
Zmerne cene! Delo solidno!

OBRTNA NAZNANILA.

... Prva mariborska ...
delavska pekarna v Mariboru,
Tržaška cesta št. 30, tel. 324,
priporoča
dober kruh in žemlje.

Prva produkt. zadruga krejačev
Maribor, Ruška cesta 5
priporoča obleke za moške in ženske po zmernih cenah in dobre kakovosti.

Gostilna LJUDSKI DOM

== Maribor ==
Ruska cesta št. 7
priporoča
izbornu kuhinjo in pijačo.

... N. BRUNO MILJANIČ ...
tovarna kandičev in slaščičarnar
najnižje cene in vsak čas sveže blago.
Maribor, Tržaška ulica 4.

Tovarna
JOS. REICH

Ljubljana, Poljanski nasip 4.
Podružnica: Šelenburgova ul. 3.

Barva vsakovrstno -- blago.

Kemično čisti obleke.

Svetlolika ovratnike, zapestnice in srajce.

Podružnice:

Maribor

Gospiska ul. 33

Novomesto

Glavni trg

Kočevje

št. 39.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani
prodaja

iz slovenskih premogovnikov
velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov
za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja
in razpečava

Ia čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo
uporabo, kovaški premog, črni premog in jajčne brikete.

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15-II.

!!! Delaj, zbiraj, množi in vlagaj !!!

Najboljše in najvarnejše naložite svoje
prihranke v

Poštni predal št. 13.
Telef. Int. št. 178.
Pošt. ček. rač. št. 10.532.
Brz. nasl. „Kodes“ Ljubljana.

Hranilnem oddelku

Konsumnega društva za Slovenijo, Ljubljana.

Obrestuje hranilne vloge po **5%** } brez odbitka rentnega in inva-
vloge proti 1/2 letni odpovedi po **6%** } lidnega davka.

Vloge se lahko vplačujejo osebno ali pa potom položnic v **centrali** v Ljubljani ali pa v **podružnicah**: Celje, Store, Rogatec, Borovnica, Litija, Kamnik, Tržič, Radovljica, Gorje, Kor. Bela, Sava, Jesenice, Mojstrana, Kr. gora, Ljubno, Pragersko, Ptuj, Maribor, Ribnica na Pohorju, Fala, St. Lovrenc na Pohorju, Guštanj, Prevalje, Leše, Mežica, Crna I., Crna II.

Hranilni kapital K 5,000.000.

Vlagajmo prihranke le v lastno hranilnico!